

Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından vaki beyanatın tabı ve tevzii hakkında

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 11/3/1929 - Sayı : 1140)

№ 486

Takriri sükûn kanunu müddetinin bitmesi dolayisile Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından yapılan beyanatın, memleketimizin her tarafında okunması ve bilinmesi için, Resmî Gazete ile neşirinden sonra, tabı ve tevzii, Heyeti Umumiyenin kırkıncı in'ikadının birinci celsesinde tekarrür etmiştir. (Cilt 9 - Sayfa 19:21)

4 - III - 1929

Takriri sükûn kanununun müddetinin bitmesi ötürüsile Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin Büyük Millet Meclisinde söyledikleri nutuk

Ünlü Efendiler!

Takriri sükûn kanununun sürerliği bugün bitti. Hükümetiniz kanunun yenilenmesini istemiyor; hatta kanunun yenileşmemesini istiyor. Bu karara Hükümet, Devlet başı olan Büyük Reiscühurun irşadı ve öğüdü ile varmıştır. Bu memlekette Cümhuriyet vatandaşlığının pürüssüz, engelsiz yerleşmesi Büyük Reiscühurun ideali olduğu çok gez söylenmiş, her zaman görülmüştür (alkışlar). Bugünkü kararımız da o idealin sarsı götürmez yeni bir delilidir. Cümhuriyete kadar bu memleketi idare edenlerin muvakkat konulan kanunları kendi hükümlerini süreklendiren bir vasıta gibi kullanmalarından örnek alarak endişe edenlere de bu kararımızla, tarih karşında cevap vermiş oluyoruz (Alkışlar) .

Takriri sükûn kanununun nasıl konduğunu, bu kanunla geçen dört yılda neler olduğunu kısaca hatırlatmağı yarın için öğretici bir vesile saydım.

Kanun, dört yıl evvel Cümhuriyeti istemiyen bütün amillerin Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırımağa varacak, aşkın tecavüzlerine karşı konmuştu. Büyük zaferin hemen ertesinde, bu memleketi düşmanlarına, hatta millî iradenin meydan almasından ürperdiği için, istiyerek bağışlamış olan Hanedan, gadir görmüş adamlar gibi ortaya atılmıştı. Daha müstevli donanması İstanbul sularında iken başhyan bu çalılımlı gösterişler, daha Lozan muahedesi tasdik olunmadan, türlü yordakıların birleşmesi ile memleketin bütün evlatlarını tedirgin etmişti . Hilâfeti kaldırmak, Osman oğullarını vatan dışarı atmakla azgınlara us gelmedi.

Hususî aile sofrasına, şahsî yaşayışa pervasız uzanan iffira dilleri dinî türlü isnatlarla herkesin haysiyetini kirleterek, hakimleri ve zabıta kuvvetlerini gazete dehşetile ürkek ve kötürüm yaparak Devlet kapısı vatan severlere zindan, vatan havası hemşerilere boğucu zehir kılınmıştı.

Bu memleketi müstevlilerden kurtaran halk idaresi âciz, beceriksiz Padişahların, o insanlara gökten bakan iradeleri yanında, dermansız bir acemi haline düşürülmüştü . Zaten maksat bu idi. Hükümeti ele geçirmenin tek çaresi, bu Mecliste ekseriyeti kazanmak olduğu unutulmuş, bilâkis dışarıdan Meclisi zorluyarak kısa yoldan basamağa çıkmak kırgısı gözleri dumanlatmıştı.

Bu heryenli engin taşkınlık ortasında Bingöl dağının yamacından bir şaşkıının Türklerin itikatlarına düzen, milletin Büyük Meclisine yön vermek için meydana atılmasından daha tabii ne olabilirdi ?

1923 birinci teşrinde Cümhuriyet kuruluyor, 1924 ağustosunda Lozan tasdik olunuyor, yine bu yaz haricî meselelerin en gergin safhaları geçiriliyor. 1925 martında sözün ayağa düşmesi

ergin noktasına çıkmış bulunuyor. Sabirsızlığın derecesi bugün akla durgunluk verecek bir masal samlabilir.

Tehlike kapının eşiğine gelinceye kadar sabreden Büyük Meclis, Cümhuriyeti kurtarmak için keskin ölçülerin zamanı geldiğine hükmetti. Geniş bir seferberlikle vatandaşların Cümhuriyet müdafaasına çağırılmasına izin verdi. Bir buçuk yıldan beri büyük zaferin temiz çalışma yaşayışını kendine zehir edenlere karşı millet kızgın bir seğirdimle Reisi Cümhurun çağırmasına koşdu. Büyük Meclis aynı zamanda kendi İstiklâl Mahkemelerini kurdu ve Hükûmete Taktirî-sükûn kanununu verdi. Büyük Meclisin halk idaresi ne kudretli bir tutum olduğu meydana çıkmıştı. Fakat Cümhuriyet aleyhdarlarının hazırlıkları şimdilik kadar sezilenden çok daha fazla olduğu da en kapalı gözlerle çarpmıştı.

Hatta bu Meclisin göğsünde bu milletin en pahalı evladına karşı kötü kast hazırlanacak derecede dumanlı gözler, karanlık vicdanlar, meydana çıktı. Bu hesapların sorgusu iki sene sürdü. İki sene sonra Büyük Meclis Cümhuriyet müdafaasını münhasıran Adliyeye bıraktı. Yalnız Taktirî-sükûn kanununun Hükûmete verdiği salâhiyetleri daha iki sene için yeniledi. Son iki yıldada irticaî hadiseler olmadı değil, fakat Cümhuriyet adliyesi yeni kanunları ve usulleri ile ve hâkimlerin uyumuk, adaletli hükümlerile vatandaşın emniyetini, inkılâbın masuniyetini korumağa yetkin olduğunu gösterdi. Son iki sene içinde Hükûmet Taktirî sükûn kanununu hemen hiç kullanmamıştır denilebilir.

Bu hal hem memlekette uyanmanın derecesini hem de normal bir tutuma alışmak ve alıştırmak için el birliği ile nasıl özendildiğini gösterir.

Taktirî sükûnun dört yılını yalnız emniyet, Cümhuriyet müdafaası noktasından görmek kısa ve kısır bir görüştür.

Geçen dört yılda yüz yıla sığmayacak eyi şeyler yapılmıştır. Çünkü halk idaresinin güçlü ve kudretli çehresi zihinlere yerleşmiştir, ki bu bence en değerli neticedir. Çünkü halk idaresinin, kanunlarının, kuvvetlerinin hafife alınmayacağına zihinlerde köklenmesi, her hangi bir tehlike ve bulunum karşısında Büyük Meclisin mutlaka ölçü bulacağına eyice bilinmesi eyileri teskin edecek, taşkınları uslu düşünmeğe sürececek başlıca ilâçtır.

Geçen senelerde Adliyede kabul edilen yeni kanunları ve Adliye teşkilâtındaki yüksek terakki eserlerine öğrenerek ve güvenerek hatırlayabiliriz.

Bunun gibi türk kadınının içtimaî esaretten kat'î olarak kurtulması hadisesi de bu zamana rastlar. İlk serbestilikte belki tutumunu şaşırılmış olan bir ikiye karşı şehirli ve köylü bütün türk kadını ailede, cemiyette ve hayatı namuslu alınının temiz teri ile kazanmak yolunda kendi saygılı yerini hakkı ile doldurmuştur.

Kadının içtimaî hakkına karşı zihinde eski zamanların küflü delillerinden kahntı olanlar varsa, ve eğer bunlar samimî iseler, düşüncelerini durultmak için kendi analarını, bacılarını ve kızlarını düşünmelidirler. Eğer onlar samimî değilse, kendilerine haber verelimki kadınlarmıza ictimî kulluk yakıştıran bütün cümhuriyetçileri ta yüreklerinden yaralamak istiyen bir müteceviz gibi karşılanacaktır (Alkışlar). Bütün dünyada kadınlar devletin yüce duraklarına kadar yükselirken, en ulu kahramanları yetiştiren türk kızlarının saygısız görülmesine asla katlanamayacağız (Alkışlar).

Dinin devletten ve siyasetten uzaklaştırılması da geçen devirde tamamlanmıştır. Vatandaş, mabedinde kendi itikadı ve vicdanı ile serbes bırakılmış, onun arık ve temiz inanı bu dünyanın karışık işlerinden kurtarılmıştır. Hiç kimse bir vatandaşa dinî inananın, ibadetinden ötürü bir engel çıkarmağa nasıl muktedir olamayacaksa, dindar silâhı ile de hiç kimse Büyük Millet Meclisinin her hangi bir kanununa, bir vatandaşın emniyet ve haysiyetine dil uzatmağa imkân bulamayacaktır (Alkışlar). Hele dini bir mevzuu siyaset maksatları için tutak ve basamak yapmak kapısı sım sıkı kapanmıştır (Alkışlar).

Türk harfleri de bu devirde konuldu. Derhal öğrenen yüz binleri bir tarafa bırakalım, bugün millet mekteplerinde ana dilini okuyup yazmağa çalışanlar, erkek kadın, bir milyonu geçiyor. Bu sayı, tereddüdü olanları uyandıracak başlı başına bir delildir.

Milletin çok değerli vekilleri !

Şimdi size bu gün vatandaşlar arasında sürülmeğe çalışılan propoganda mevzularını hikaye edeceğim. Bunların başında Büyük Gazinin hastalığına dair döndürülen söz gelir. Bir at gezintisinden döndüğü zaman yerinden kımlıdanamıyacak kadar hasta olduğu haberi ile eğlenir. Vatan düşmanları milli hayatın ilk günündenberi gözlerini hep onun sıhhatına dikketler. Onun sıhhati milletin, değeri ölçülmez bir varlığı olmasının bir sebebi de budur. Bu propoganda esasen vatan dışından beslenir. Maksat bellidir: Cümhuriyet ve inkılap onun sıhhati ile kaim olduğu sanını telkin etmektir. Gazi daha çok zaman bu vatana hizmet edecek çağda ve sıhhattedir. Merak edenler, vesile düşerse onun başkumandan muharebe meydanındaki kadar genç ve diri olduğunu yeniden deneyeceklerdir (Şiddetli alkışlar). Gazi büyük eserlerinin yerleşkin olacağına inandığındandır ki hayatın rahat ve dağdağasız geçirilmesi varken yarınki çocukların rahat ve ünlü yaşayabilmeleri için bu gününü feda etmektedir. Yarına inanamıyanlar, bu gün bir köy mektebinde heceleyen türk çocuğunda yarının kudretli Deylet Reisi ışığını aramıyanlar Cümhuriyetçi olamazlar (Alkışlar). Türk gençlerine hitabesinde geleceğin bin belâsına karşı onların damarlarında yetik kudret bulan Büyük Vatandaş, elbette eserinin atisinden emindir. Gazi ile arkadaşları arasında ihtilâf bulunduğu şayiaları da sık çıkarılır. Haber verelim ki bunların aslı olmak ihtimalı yoktur. Biz ona temiz, pürüssüz ve engin inanırız.

Vatandaşların kulağına en çılgın dinî ifsadı üfliyen bir akıntı, çoğu Suriyede yerleşen her çeşit düşmandan gelir. Orada Türkiye aleyhinde kaç cemiyetin, kaç firarinin çalışdığını saymam. Bunlarında bir habercisi bir şehrimize girerse, öteki şehirde camilere kaç put takıldığını sayar. Vergilerin ağırlığından, borçların tamndığından, Büyük Millet Meclisinin dağılması lüzumundan tutturarak her çeşit Cümhuriyet aleyhdarına yardıkcılığa yeltenen bir gizli propaganda da komünist adını taşıyan mahdut bir zümreden yayılır ki bunların da marifetlerine zabıta ve adliye havadisi sırasında da arasıra rasgelirsiniz .

Bu gün Millete, kendi aleyhine kullanılan silâhların bir kaçını saymağa çalışdım. Biz bu silâhlardan korkmıyoruz. Bilakis Milletin, kendi yurdunu serbest idare etmesile, basacağı yeri iyi tayin etmesinde daha özenli bulunacağına kamıyoruz. Bahusus vatandaşların yabancı kastından ve fesadından haberdar edilmesini bir vazife biliyoruz.

Cümhuriyet adliyesi bu memleketi fesada, vatandaş haysiyet ve şerefini nekadar örtülü ve sanatlı olsa da isnat ve iftiraya karşı müdafaa edecek değerdedir (Alkışlar). Nihayet milletin intihap imtihanına güveniyoruz. İktidar mevkiini elde etmek istiyenlerle büyük seçkide milletin karşısına cesaretle çıkacağız.

Bizim poletikamızın mesnedi şudur: bu memlekette bu Meclisten büyük kudret yoktur. Bu Meclis memleketimizi haricî, dahilî sayısız düşmanın pençesinden nasıl kurtardıysa ... bu meclis yüzlerce yılların ezgilerini, görencklerini yenerek nasıl Cümhuriyeti kurduysa... bu Büyük Meclis Cümhuriyeti şimdiye kadar bin kötü niyete karşı nasıl koruduysa ... gelecek günlerde de Cümhuriyeti, kanunlarını ve kendi iradesini, hale ve ihtiyaca göre, dahilî, haricî her hangi tehlikeye karşı, derhal alacağı tedbirlerle ve yenilmez gücü ile behemehal müdafaaya muvaffak olacaktır (Sürekli alkışlar).